

Izrada glazbenih instrumenata s djecom rane i predškolske dobi

Šarić, Vanja

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:365911>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-22**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

VANJA ŠARIĆ

**IZRADA GLAZBENIH INSTRUMENTATA S DJECOM
RANE I PREDŠKOLSKE DOBI**

Završni rad

Pula, rujan 2023.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

VANJA ŠARIĆ

**IZRADA GLAZBENIH INSTRUMENATA S DJECOM
RANE I PREDŠKOLSKE DOBI**

Završni rad

JMBAG: 2424008009, izvanredni student

Studijski smjer: Sveučilišni prijediplomski studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Predmet: Metodika glazbene kulture u integriranom kurikulumu

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Pedagogija

Znanstvena grana: Pedagogija ranog i predškolskog odgoja

Mentor: izv. prof. dr. sc. Ivana Paula Gortan-Carlin

Pula, rujan 2023.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Vanja Šarić, kandidat za prvostupnika Sveučilišnog prijediplomskog studija Rani i predškolski odgoj i obrazovanje, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, 13. rujna 2023. godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Vanja Šarić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Izrada glazbenih instrumenata s djecom rane i predškolske dobi“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 13. rujna 2023.

	Sadržaj	str.
1. UVOD		1
2. GLAZBENI INSTRUMENTI		3
2.1. Orkestar		4
2.1.1. Podjela orkestra		4
2.1.2. Povijesni razvoj orkestra		6
2.2. Orffov instrumentarij		9
2.2.1. Vrste i karakteristike udaraljki		9
2.2.2. Dječje stvaralaštvo Orffovim instrumentarijem		15
3. IZRADA GLAZBENIH INSTRUMENTATA S DJECOM RANE I PREDŠKOLSKE DOBI		16
3.1. Samostalna izrada zvečki		16
3.1.1. Tijek aktivnost		16
3.1.2. Zapažanja		21
3.2. Samostalna izrada malog bubnja		22
3.2.1. Tijek aktivnost		23
3.2.2. Zapažanja		26
3.3. Samostalna izrada glazbenog instrumenta iz mašte		27
3.3.1. Tijek aktivnost		28
3.3.2. Zapažanja		33
4. ZAKLJUČAK		34
Literatura		36
POPIS SLIKA, TABLICA		37
SAŽETAK		38
SUMMARY		39

1. UVOD

Glazba je lijepa jer ne poznaje granice, dopire do srca i zbližava ljude. Djeca vole glazbu, ona mogu i znaju svirati, pjevati, plesati, oponašati, improvizirati i ne razmišljaju hoće li biti uspješni već stvaraju iz svog zadovoljstva i zabave, raduju se.

U kontekstu suvremenog shvaćanja djeteta i organizacije odgojno-obrazovnoga procesa, od iznimnog je značaja kvalitetno i poticajno prostorno-materijalno okruženje vrtića. Naime, dijete je kreativno biće sa specifičnim stvaralačkim i izražajnim potencijalima, a u kvalitetnom okruženju potiče ga se na stvaralačko izražavanje vlastitih ideja, iskustava i emocija, na kreativno stvaranje (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015).

Poticanje djetetove kreativnosti osnova je njegova razvoja u inicijativnu i inovativnu osobu, stoga je kreativnost važno poticati i razvijati različitim oblicima izražavanja i stvaranja tijekom odgojno-obrazovnoga procesa. Pri tome je u svim stvaralačkim procesima najvažniji djetetov doživljaj. „Emotivnim doživljajem glazbe, slobodnim izrazom, spontanošću, nesputanošću razvija se djetetova stvaralačka fantazija, koja čini osnovu, koliko za daljnje aktivnosti glazbenog stvaranja, toliko i za djetetov stvaralački razvoj u životu općenito“ (Bačlija Sušić i Fišer, 2016, str. 124).

Brojna dosadašnja istraživanja ukazuju:

- da je glazba sveprisutna u životima djece te predstavlja značajnu sastavnicu djetetova cjelovitoga razvoja (Bačlija Sušić, 2018, prema Blacking, 1995; Boynton i Kok, 2006; Campbell, 2010; Lum i Whiteman, 2012; Marsh, 2008);
- da stvaralačke glazbene aktivnosti, osim poticanja djetetove kreativnosti, imaju veći utjecaj na djetetov glazbeni razvoj i angažman u glazbenim aktivnostima nego one reproduktivne (Bačlija Sušić, 2018, prema Kratus, 2012; Wiggins i Espeland, 2012).

Slijedom navedenog, Bačlija Sušić (2018) ističe problem dvostrukoga karaktera. Naime, u vrtiću se uglavnom provode glazbene aktivnosti reproduktivnoga karaktera, dok se malo pažnje posvećuje glazbenim aktivnostima koje doprinose razvoju djetetova inherentnoga kreativnog potencijala. Nadalje, glazbeno stvaralaštvo je aktivnost koja treba biti usmjerena na sam stvaralački proces i djetetovo iskustvo i doživljaj glazbe, a ne na produkt ili rezultate. Postavlja se pitanje: na koji način se ili kojim metodičkim pristupom potiče glazbeno stvaralačko izražavanje djece?

Cilj ovoga rada je poticanje kreativnosti, stvaralačkog izražavanja djece putem spontane improvizacije s naglaskom na glazbeno-stvaralački proces.

Rad je strukturiran u četiri dijela.

Prvo poglavlje je uvod kojim se čitatelja uvodi u tematiku, iznosi se problem, cilj i struktura rada.

Glazbeni instrumenti definirani su u drugom poglavlju i to kroz opis orkestra i Orffovog instrumentarija.

Izrada glazbenih instrumenata s djecom rane i predškolske dobi napravljena je i analizirana u trećem poglavlju.

Četvrto poglavlje sadrži zaključke do kojih se došlo obradom teme.

Slijedi popis literature te popis slika i tablica korištenih u radu.

2. GLAZBENI INSTRUMENTI

Po definiciji, glazbeni instrumenti su sva sredstva koja proizvode zvuk te služe ostvarivanju glazbenih ideja i glazbenog reda (sastav i raspored glazbenih instrumenata u izvođenju glazbenog djela, op. a.). Pri tome mehanički glazbeni instrumenti i način sviranja ovise o ljudskome tijelu i njegovim temeljnim mogućnostima: *pokretljivosti udova i načinu disanja*. Sukladno tome proširuje se polje zvuka iz kojeg se ostvaruje glazba od *kratkog udarca* do *dugog tona*, to jest instrumenti od čisto ritmičkih do melodijskih (Michels, 2004, str. 25).

Glazbeni instrumenti postojali su uvijek i svugdje, a odlučujuću ulogu u nastajanju i primjeni glazbenih instrumenata imale su magijske i kultne potrebe. Zvuk, nedodirljiv i nevidljiv u svojem protjecanju, posjeduje nešto iracionalno što je u stanju očarati svoju okolinu. Dosta kasnije, tek u visokim kulturama, instrumentarij stupa u službu estetskog izraza (Michels, 2004, str. 25).

Pojedini instrumenti bili su svojstveni svim, pa i pretpovijesnim vremenima jer nam je njihov „postanak“ vrlo blizak (Michels, 2004, str. 159), što je vidljivo na tablici 1.

Tablica 1: Prasvojstva glazbenih instrumenata

udaranje	izvorno ritmičko lupanje nogama o pod ili pljeskanje dlanom o dlan ili dlanovima o bedro, također. udaranje štapovima, šibama itd.
zvečke	od kamenja, daščica, metalnih pločica i lanaca
strugalo i zvrk	višestrukog oblika i materijala
bubnjevi	šuplji komadi drva, po uzoru na udar sjekirom
flaute	od trske, pratruba
rogovi	životinjski rog, npr. goveđi rog kao signalni i glazbeni instrument
glazbeni luk	kao streličarski luk, kao preteča svim žičanim instrumentima

Izvor: autorica prema Michels, 2004, str. 159

Glazbeni instrumenti se prema načinu izvođenja dijele (Michels, 2004, str. 25) na: gudačke instrumente (kordofoni instrumenti po kojima se gudi); puhačke instrumente (aerofoni instrumenti u koje se puše, drveni i limeni), udaraljke (najčešće idiofoni i membranofoni, s određenom i neodređenom visinom tona) te instrumente s tipkama i elektroničke.

2.1. Orkestar

Pod pojmom orkestar podrazumijeva se ansambl (veći broj izvođača, od šesnaest na više, op. a.) instrumentalista. U grčkom i rimskom starom vijeku naziv orkestar (*orchestra*) odnosi se na kazališni prostor gdje je nastupao i zbor. Međutim, pojam se u srednjem vijeku gubi, a nešto kasnije upotrebljava se kao naziv za prostor u kojemu su u operi smješteni instrumentalisti. Tek se tijekom 18. stoljeća primjenjuje kao oznaka izvođačkog ansambla (Michels, 2004, str. 65).

„Proleksis enciklopedija“ (<https://proleksis.lzmk.hr/39961/>) daje definiciju: orkestar (grčki: *orkéstra*), mjesto u kazalištu između pozornice i gledališta na kojem su se nalazili zbor, svirači i plesači; glazbeno-izvođačko tijelo razne veličine, sastavljeno od raznovrsnih glazbenika, koji pod vodstvom dirigenta izvode skladbe namijenjene takvim sastavima.

2.1.1. Podjela orkestra

Kada govorimo o podjeli orkestra valja istaknuti kako postoje razni kriteriji, a prikazani su tablicom 2.

Tablica 2: Podjela orkestra (dva izvora)

Ulrich Michels	Proleksis enciklopedija
Prema sastavu (zastupljenosti glazbala)	Prema sastavu (zastupljenosti glazbala)
Simfonijski	Jednovrsni
Komorni	- Gudački (violina, viole, violončela, kontrabas)
Gudački	- Puhački (flaute, oboe, klarineti, fagoti, trube, tromboni, rogovi, saksofoni)
Puhački	- Tamburaški i mandolinističko-gitaristički (bisernice, bračevi, bugarije, berde, mandoline, gitare)
Limeni orkestar	- Harmonikaški (samo harmonike)
	Mješoviti
Prema ulozi	- Gudački, puhački, trzalački i razne udaraljke (timpani, bubnjevi, zvona, ksilofoni, katkad harfa, klavir i orgulje)
Operni	

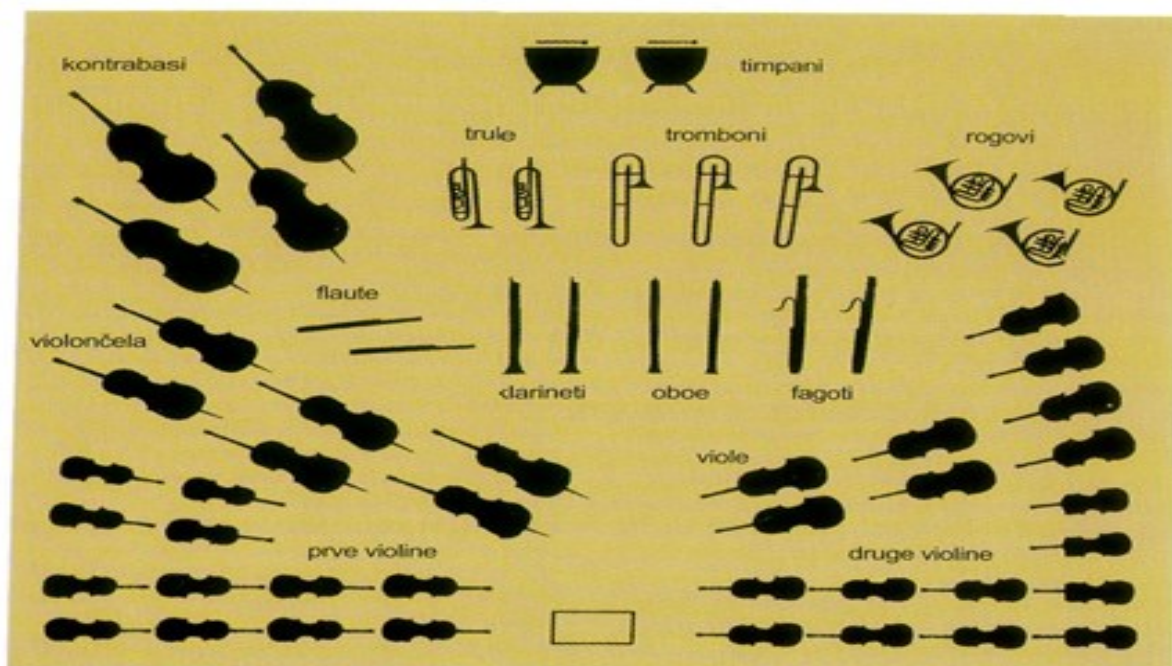
Crkveni	Po veličini
Društveni	Komorni (20-25 svirača)
Radijski itd.	Veliki (simfonijski, operni s 50-60 i više svirača)
Plesni	
Odmarališni	Po namjeni
Cirkuski orkestar	Vojni
Vojne kapele i dr.	Simfonijsko-operni
	Zabavno-plesni
	Revijijski

Izvor: autorica prema Michels, 2004, str. 65; Proleksis enciklopedija

Orkestar se dakle može podijeliti (tablica 2) prema raznim kriterijima: prema sastavu, ulozi, veličini, namjeni. S obzirom na sastav, veličinu, funkcije i tip glazbe koji se izvodi, „Hrvatska enciklopedija“ (www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=45533) navodi da suvremeni pojam orkestra obuhvaća npr. gudačke i puhačke, komorne, simfonijske, operne i jazz-orkestre te orkestre narodnih glazbala (npr. tambura, balalajki i dr.).

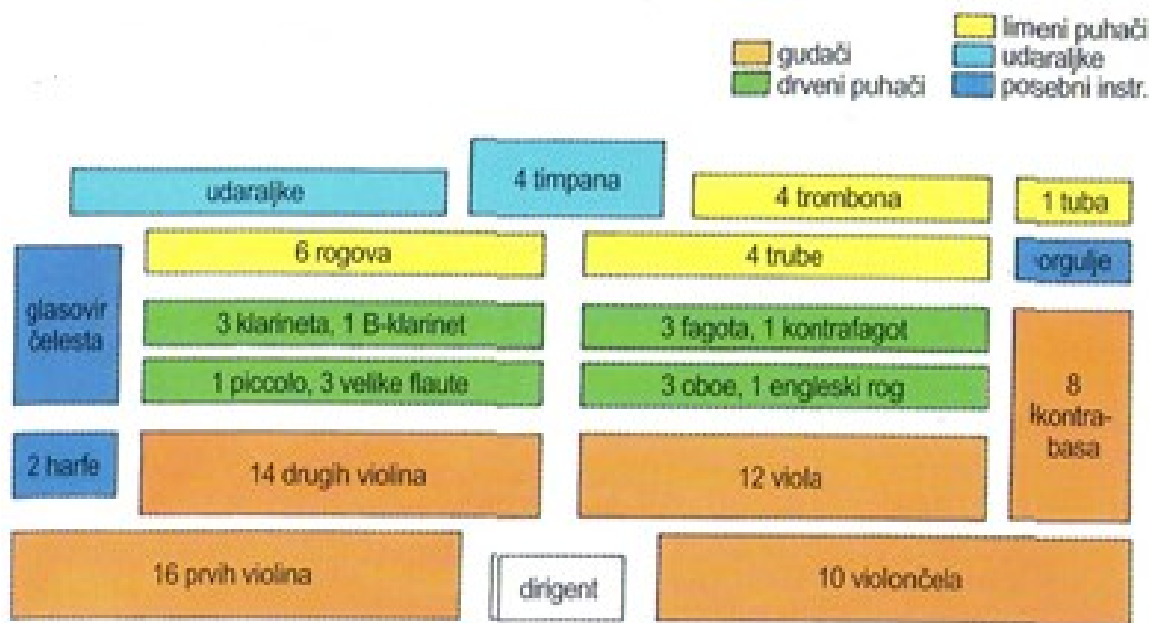
Tijekom povijesnih razdoblja mijenjali su se sastav i raspored instrumenata u klasičnom i suvremenom simfonijskom orkestru (slika 1 i slika 2).

Slika 1: Razmještaj instrumenata u klasičnom orkestru

Izvor: Michels, 2004, str. 64.

Slika 2: Razmještaj instrumenata u suvremenom simfonijskom orkestru

Izvor: Michels, 2004, str. 64.

Usporedbom slike 1 i slike 2 zapaža se razlika u sastavu, razmještaju i broju glazbenih instrumenata. Tako suvremeni simfonijski orkestar: razmješta (primjerice: druge violine, violončelo; trube, trombone i rogove); povećava broj (primjerice: violina, violončela, timpani...) i dodaje instrumente (primjerice: tuba, udaraljke te posebni instrumenti).

2.1.2. Povijesni razvoj orkestra

Tijekom stoljeća orkestar je prošao više razvojnih faza s promjenama i nadopunjavanjima. Stilski razdoblja orkestra dijele se na barok, klasicizam, romantizam te suvremeno razdoblje (slika 3). U svakom od tih razdoblja bili su uspostavljeni odgovarajući standardi, prema kojima se danas oblikuju orkestri za stilsko-autentično izvođenje skladbi iz navedenog stilskeg razdoblja (više u: „Proleksis enciklopedija“).

U razdoblju srednjega vijeka i renesanse unutar većeg instrumentalnog ansambla prevladava solistička izvedba, prvenstveno puhača. Pravih instrumentalnih skladbi gotovo da nije bilo, svirala su se vokalna djela, a sastav je bio proizvoljan. Tek je 1597.godine G. Gabrieli u *Sacrae Symphoniae* podijelio glasove točno određenim instrumentima, a pažnja se sve više usmjeravala na zvukovnu boju (Michels, 2004, str.

65). Konačno, sredinom 17. stoljeća šaroliki renesansni ansambl ustupa mjesto baroknom orkestru u kojemu se naglasak stavlja na gudače (Michels, 2004, str. 65).

Slika 3: Stilska razdoblja orkestra

Izvor: autorica prema Michels, 2004, str. 65, 355, 367, 435. i Proleksis enciklopediji.

Orkestar nastaje u 17. stoljeću s prvom samostalnom instrumentalnom glazbom. Naime, zajedničko je sviranje instrumenata u prethodnom razdoblju bilo manje popularno. Tako su u ranom baroku skladatelji uglavnom samo navodili *registre dionica* (sopran, alt itd.), a zatim su (tijekom 17. stoljeća) radili s tipičnim sviračkim mogućnostima i zvukovnim bojama (točne upute) instrumenata (Michels, 2004, str. 355). Dakle, u baroknome orkestru pojavljuju se dvije suprotne grupe: osnovni instrumenti kao što su violončelo, fagot, lutnja, čembalo, orgulje itd. za izvođenje generalbasa¹ te melodijski instrumenti kao što su violine, flaute, oboe i dr. za izvođenje gornjih glasova (Michels, 2004, str. 65). U baroknoj se potrazi za izražavanjem osjećaja prednost daje izražajnim instrumentima s dinamičkim mogućnostima, a starije se instrumente, sukladno tome, pregrađuje. Tako glavnim instrumentom postaje violina, violončelo potiskuje gambu i njezine krute pragove, a oboa, flauta, rog postaju zvučniji. Temelj baroknog orkestra čine generalni bas i gudači, a ostale se pripaja. Dakle, barok

¹ generalbas (engl. *thoroughbass*, njem. *Generalbass*, franc. *basse continue*, tal. *basso continuo*), približno od 1600. uvriježeni pojam što označava basovsku dionicu koja je temelj skladbe ili podloga za akordijsku pratnju na instrumentu s tipkama. Mogu joj biti dodane brojke za oznaku akorda (*bezifferter Bass*, *basse chiffree*, *basso numerato*). Temelj je skladanja u 17. i 18. stoljeće pa je razdoblje glazbenog baroka nazivano i razdobljem generalbasa.

Natuknica: generalbas <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=21584> (pristupljeno 16. 7. 2023.)

odustaje od prodornih boja i jasnih linija renesansnog ansambla te gradi *orkestar* kao zvukovno tijelo s *mogućnostima uporabe različitih registara i finim sjenčanjem* (Michels, 2004, str. 355).

Klasični orkestar razvio se u drugoj polovici 18. stoljeća u Mannheimu i Parizu, a njegov zvuk koji čine četveroglasni gudački slog (I. i II. violine, viole, violončela, kontrabas) te dvostruki drveni puhači (flaute, oboe, klarineti, fagoti, rogovi) ubrzo postaje normom. Krajem 18. stoljeća tome se pridružuju trube i udaraljke timpani. U povijesti glazbe se pod klasikom podrazumijeva vrijeme i stil trojice velikih majstora: Haydna, Mozarta i Beethovena, tzv. *Bečka klasika*. Pojam epohe nastao je nakon Beethovenove smrti, potaknut savršenstvom gradnje stavaka, izrazito humanim sadržajem i idealom ljepote, naročito Mozartove glazbe. Naime, *klasično* - općenito znači nešto kao primjereno, istinito, lijepo, ujednačeno i skladno, a pritom jednostavno i razumljivo. Snaga osjećaja i razuma, ali i sadržaj i forma pronalaze ravnotežu u obliku djela, a rezultat je bezvremenski (Michels, 2004, str. 65, 367).

U 19. stoljeću snažno raste romantički orkestar, a poseban značaj u orkestru dobivaju limeni puhači. Skladatelji tog razdoblja su primjerice, H. Berlioz, R. Wagner, R. Strauss, A. Schönberg i dr. U velikom simfonijskom orkestru rabi se bas tuba, kontrabas tuba, rogovi, tenor tube, harfe. U svojim je pojavama i težnjama ovo razdoblje krajnje raznoliko. Umjetnost i glazbu nosi tzv. obrazovano građanstvo, uz vrlo različite zahtjeve te uz umjetnička djela visoke vrijednosti nastaje i glazbeni kič. Osim kućne glazbe, glazba se izvodila po salonima, zatim u velikim dvoranama sa svojim koncertima, operama i u crkvama (Michels, 2004, str. 65, 435).

U 20. stoljeću orkestar se proširuje osobito s grupom udaraljki, a uz veliki orkestar pojavljuju se i komorni sastavi (npr. A. Schoenbergova *Komorna simfonija* s petnaest izvođača ili *Priča o vojniku* I. Stravinskoga sa sedam izvođača). U drugim slučajevima sastav u velikoj mjeri ovisi o želji skladatelja, a rabe se i elektrofonni kao i nasnimljena glazba s vrpce. To je razdoblje *nove glazbe* (*musica nova, musica viva*, suvremena glazba, moderna, avangarda). Iako je nova glazba postojala i u drugim razdobljima, prekid s poviješću vjerojatno nikada nije bio toliko snažan i to napuštanjem tonaliteta sve do odustajanja od cjelokupnoga tradicionalnog pojma glazbe i pojma djela. Međutim, istodobno je mnogo toga ostalo sasvim netaknuto ovim prekidom, primjerice zabavna glazba, operna i koncertna praksa (Michels, 2004, str. 65).

Hrvatska enciklopedija navodi da su najpoznatiji orkestri današnjice simfonijski orkestri ili filharmonije u Beču, Berlinu, Londonu, Bostonu, New Yorku, Chicagu, Parizu, Leipzigu, Amsterdamu, Moskvi, Sankt Petersburgu, Izraelu, Tokyju i dr., a mnogi od njih kontinuirano djeluju već od 19. stoljeća. Nadalje, među komornim orkestrima ističu se oni iz Basela, Venecije, Londona, Moskve, Münchena i dr. Kada govorimo o Hrvatskoj, najstariji i najugledniji je simfonijski orkestar Zagrebačka filharmonija (utemeljena 1920. godine), a među komornim orkestrima Zagrebački solisti (utemeljeni 1954. godine). Nadalje, orkestralnu glazbu pisala je većina profesionalnih skladatelja u posljednja tri stoljeća, a orkestralni repertoar obuhvaća izvođenje simfonija, simfonijskih pjesama, oratorija i drugih orkestralnih formi te instrumentalnu pratnju u formama kao što su opere, solistički koncerti i dr.

2.2. Orfov instrumentarij

Skup udaraljki koji se upotrebljava u radu s djecom vrtićke (i školske) dobi, naziva se Orfov instrumentarij. Naziv je dobio po njemačkom kompozitoru 20. stoljeća Carlu Orffu. Ovaj autor je u suradnji s Gunild Keetman skladao za djecu djelo *Musica poetica* (*Schulwerk*) u koje su uvrstili mnoštvo dječjih pjesmica, igara i brojalica, uz bogatu pratnju udaraljki. Neke udaraljke koje je Orff preuzeo iz sastava simfonijskog i kazališnog orkestra su u pravoj veličini (npr. štapići, triangl...), a neki su veličinom prilagođeni djeci (primjerice timpani, ručni bubanj...). Valja naglasiti da su udaraljke vrsta instrumenata pa se na njima svira, a ne „udara“ (Gospodnetić, 2015, str. 177).

2.2.1. Vrste i karakteristike udaraljki

Udaraljke su najstariji instrumenti i nemoguće ih je sve nabrojati jer skladatelji još od 19. stoljeća stalno posežu za sve većim brojem narodnih udaraljki kako bi dobili egzotičniji zvuk. U simfonijskom i kazališnom orkestru udaraljke su ravnopravne ostalim dvjema obiteljima instrumenata: žičanim i puhačkim instrumentima (Gospodnetić, 2015, str. 179).

Dijelimo ih na:

- melodijske udaraljke su vrsta koja ima određenu visinu zvuka, kod kojih proizvodimo i čujemo tonove, a neke od njih prikazane su slikom 4;

- ritamske udaraljke su neodređene visine zvuka, nemaju određenu visinu tona, tj. proizvode šumove, na njima se svira samo ritam, a neke od njih prikazane su slikom 5 (Gospodnetić, 2015, str. 179,183).

Slika 4: Melodijske udaraljke ²

Izvor: autorica prema Gospodnetić, 2015, str. 179-182.

² Ksilofon

<https://hercegova-trgovina.hr/trgovina/glazbena-kultura-instrumenti/ksilofon/alt-ksilofon-16-tonski/> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Metalofon

<http://orfovinstrumentarij.blogspot.com/2015/07/metalofon.html> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Zvončići (engl. Glockenspiel)

https://www.aliexpress.com/item/1005003311906541.html?pdp_npi=3%40dis%21USD%2135.87%2126.54%21%21%21%21%21%21%402140daab16944408160045433d09d7%2112000025148389523%21affd%21%21&dp=551053-123011.64092289&aff_fcid=23aa19227dd94193ad759cac97fd13e5-1694440816824-00433&aff_fsk&aff_platform=api-new-product-detail&sk&aff_trace_key=23aa19227dd94193ad759cac97fd13e5-1694440816824-00433&terminal_id=7852e00a4c144a47a2a29f457e383777&afSmartRedirect=y&gatewayAdapt=4itemAdapt

(posjećeno 14. 7. 2023.)

Zvona

<https://ba.lovemusicfactory.com/percussion/tubular-bell/tubular-bells-instrument.html> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Crotales

<https://www.woodbrass.com/en-gb/instruments-around-the-world-fuzeau-crotales-indiennes-p67022.html> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Vibrafon

<https://www.euro-unit.com/bs/bubnjevi-i-udaraljke/koncertne-udaraljke/yamaha-yv-2700g-vibraphone-detail> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Timpani

https://usa.yamaha.com/products/musical_instruments/percussion/timpani/tp-7300r/features.html (posjećeno 14. 7. 2023.)

Gong

<http://mjudaraljke.blogspot.com/2015/04/gong.html> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Slika 5: Ritamske udaraljke ³

Izvor: autorica prema Gospodnetić, 2015, str. 183-189.

³ Štapići <https://hr.izzi.digital/DOS/12623/12651.html> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Ručni bubanj <https://musicshop.hr/hr/21131-ručni-bubanj-rockers-jb912ft-s-opnom.html> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Mali bubanj (doboš) <https://www.musicshopetida.hr/product.asp?product=hayman-djecji-bubanj-10&code=T%2DJSD%2D010%2DMR> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Veliki bubanj <https://shopsale.onlines2023.ru/content?c=bass+drum&id=38> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Triangl <https://musicmax.hr/meinl-nino552-2032-cm-triangl~p5068hr/> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Tam-tam <https://soulaloupe.orchestremetropolitain.com/en/instruments/tam-tam/> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Činele <https://musicmax.hr/sonor-v-3902-20-cm-ručne-cinele~p22195hr/> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Zvečka <http://www.drvena-galanterija.com/katalog/drvenarija/173-zvecka-2> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Tamburin <http://orfovinstrumentarij.blogspot.com/2015/07/daire-tamburin.html> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Praporci <https://www.musicshopetida.hr/product.asp?product=hayman-praporci-hb-35&code=T%2DHB%2D35> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Drveni bubnjić <https://www.musicshopetida.hr/product.asp?product=hayman-2-tone-wood-tubular-pa-35&code=T%2DPA%2D35> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Kastanjete <https://www.idadidacta.hr/kastanjete-drvene-3368> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Čegrtaljke <https://www.drvenarija-pospaic.hr/proizvod/cegrtaljka-srednja-tip-2/> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Bič <https://westcoed.com/westco-catalog/slapsticks/> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Agogo <https://www.glasbeniatelje.com/percussion-in-orff/ostala-mala-ritmicna-glasbila/ostala-lesena-glasbila/agogo-studio-49-wa-leseni> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Guiro <https://www.melodija.si/orffov-instrumentarij/guiro/guiro-shaker-gus-studio-49> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Zvonca <https://www.amazon.nl/-/en/colourful-percussion-instruments-consisting-castanets/dp/B09MJ9CBJ3> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Bambusove visilice

<https://www.amazon.co.uk/Kupink-Chimes-Handmade-Outdoor-Garden-Decoration/dp/B08LPQ5C85> (posjećeno 14. 7. 2023.)

Melodijske udaraljke

Ksilofon ima drvene pločice raznih dužina i debljina, dakle različitih visina tonova. svira se batićima obloženim tvrdim pustom (ili drvenim batićima); osim sviranja pojedinačnih pločica, može se svirati *glissando* – povlačenje batića redom po više pločica.

Metalofon i zvončići razlikuju se od ksilofona jer imaju metalne pločice u jedan ili dva reda (boja zvuka i visina).

Zvona su metalne okomite cijevi raznih dužina, ugođene na tonove različitih visina, sviraju se drvenim batićima (ili obloženim kožom, ili pustom).

Vibrafon je metalofon s okomitim rezonantnim cijevima ispod svake pločice te ima propeler tjeran motorom, što uzrokuje vibriranje zvuka.

Crotales izgledaju kao činele, ali imaju u promjeru samo nekoliko centimetara i mogu se nataknuti na prste; postoje i one pričvršćene na stalak, a njihove tonske visine raspoređene su kao na klavijaturi.

Timpani su veliki bubnjevi (dva ili više njih) i svaki ima određenu visinu tona; građeni su kao veliki bakreni kotlovi preko čijih je rubova napeta koža pričvršćena s dva željezna obruča; u donji obruč ugrađeni su vijci kojima se timpani ugađaju; timpani Orffovog instrumentarija nisu bakreni nego drveni i puno su manji.

Gong je instrument sličan većoj brončanoj čineli, koja visi uspravno i svira se mekim batom po sredini kruga; daje samo jedan ton koji dugo odzvanja (Gospodnetić, 2015, str. 179-182).

Ritamske udaraljke

Štapići se sviraju tako da štapićem u desnoj ruci odsviramo po štapiću u lijevoj ruci; štapići se drže lagano i brzo ih se odmakne jedan od drugog nakon što su odsvirali.

Ručni bubanj svira se rukom (iznimno i mekim pustenim batićem); drži se u lijevoj ruci, a desnom se gađa sredina polumjera.

Mali bubanj je vrsta ručnog bubnja, a razlika je što ima dvije opne; uglavnom se svira drvenim palicama.

Veliki bubanj stoji uspravno tako da su mu opne okomite na pod; svira se desnom rukom mekim pustenim batom po desnoj opni (Gospodnetić, 2015, str. 183-185).

Triangl se svira tako da se lijevom rukom drži vrpca na kojoj visi, a desnom rukom se tankim čeličnim štapićem svira po donjoj stranici, pazeći da se ruka brzo odmakne.

Tam-tam je okrugla, najčešće brončana ploča; sličan gongu, samo ne daje ton određene visine i veći je, a svira se pustanim batom malo ispod sredine kruga.

Činele su okrugle brončane ploče poput tanjura i obično se koriste kao par, a rjeđe se može u lijevoj ruci (ili na stalku) držati samo jedna, a desnom rukom svirati po njoj mekim batom.

Zvečka je kubanski instrument koji se radi od okrugle osušene tikve (danas se izrađuje od tvrdog drva, plastike ili aluminijskog lima); šupljina instrumenta je ispunjena zrnima riže, graha, košticama, krupnijim pijeskom itd.; svira se tako da se tresu rukom i dobiva kontinuirani šum ili se instrument okreće.

Tamburin je ručni bubanj s činelicama ugrađenim u okvir te može i ne mora imati opnu; svira se na pet načina: a) desnom rukom po opni; b) desnom rukom po obruču; c) tresenjem; d) tresenjem desnom rukom dok lijeva čeka pokraj da bi def svojom opnom lupio po njoj; e) sviranjem s obje ruke po opni dok je def u krilu.

Praporci su male metalne kuglice, od kojih svaka funkcionira kao zvečka; kuglice su prikačene ili na drveni štapić koji se drži u ruci i njime se tresu, ili su nanizane na kožnu narukvicu koja se može zavezati djetetu oko ruke ili noge, tako da dok pleše istovremeno svira.

Drveni bubnjić može biti četvrtasti ili cilindrični; veličine je kao veća pločica ksilofona; svira se drvenim batićem, a zvučnost mu daje prorez u kojem su zubići.

Kastanjete su španjolski narodni instrument kojeg čine dvije izdubljene pločice od tvrdog drva, vrpcom privezane jedna za drugu; spretnošću prstiju i dlana dobivaju se precizni ritmovi; instrument je pretežak za djecu u vrtiću gdje se koriste kastanjete kojima se maše, a izgledaju kao drvena (ili plastična) pločica na kojoj je sa svake strane pričvršćena još po jedna pločica.

Razne čegrtaljke su one kod kojih je na drveni štapić pričvršćen kotačić sa zupcima; kada vrtimo rukom taj dio čegrtaljke se okreće oko štapića i proizvodi zvuk.

Bič je građen je od dvije drvene letvice spojene drškom koje pri zamahu instrumentom udaraju jedna o drugu, a ime je dobio po zvuku koji tako nastaje i podsjeća na udar biča.

Agogo su dva povezana zvona po kojima se izvana svira štapićem; zvona imaju dva različita tona, ali se tretira kao ritamska udaraljka; agogo može biti metalan - agogo zvona ili drven - drveni agogo (Gospodnetić, 2015, str. 184-188).

Guero je nazubljen kao rifljača i po njemu se struže drvenom palicom; ako je napunjen sitnim materijalom, može biti i zvečka.

Zvonca su mala zvana koja se mogu koristiti pojedinačno ili su na drvenom štapiću (kao i praporci) koji se drži u ruci i njime se trese.

Bambusove visilice su japanski instrument koji se sastoji od 8 do 15 suhih bambusovih stabljika (dugih oko 20 cm), koje na špagama vise na dršci; svira se na dva načina: visilice se zanjšu i neko vrijeme same zvuče, ili se objema rukama visilice naglo skupe prema sredini; sličan instrument nalazimo i s metalnim zvonima (Gospodnetić, 2015, str. 188-189).

Nakon utvrđenih karakteristika melodijskih i ritamskih udaraljki, u nastavku se daje njihova podjela s obzirom na karakter zvuka prema materijalu od kojega je načinjen vibrirajući dio instrumenata (koža, metal, drvo). Tako se razlikuju: membranofoni, metalni idiofoni i drveni idiofoni (Gospodnetić, prema Odak, 1997, str. 170). Ovaj način podjele instrumenata i njihovo korištenje u vrtiću prikazani su tablicom 3.

Tablica 3: Podjela udaraljki s obzirom na karakter zvuka prema materijalu od kojega su načinjene i korištenje u vrtiću

Membranofoni instrumenti	Metalni idiofoni	Drveni idiofoni
Timpani	Metalofon	Ksilofon
Ručni bubanj	Zvončići	Štapići
Veliki bubanj	Zvona	Zvečke (drvene)
Mali bubanj	Crotales	Drveni bubnjić
Tamburin	Vibrafon	Kastanjete
	Gong	Čegrtaljke
	Triangl	Bič
	Tam-tam	Agogo (drveni)
	Zvečke (metalni lim)	Guero
	Činele	Bambusove visilice
	Praporci	
	Agogo (metalni)	
	Zvonca	

Izvor: autorica prema Gospodnetić, 2015. str. 179-189.

Legenda:

plava slova – melodijske udaraljke

smeđa slova – ritamske udaraljke

zeleno polje – udaraljke koje se koriste u vrtiću

U vrtićima se koriste (tablica 3) brojne udaraljke Orffovog instrumentarija, osim timpana, zvona, vibrafona i gonga.

2.2.2. Dječje stvaralaštvo Orffovim instrumentarijem

Spontanom i kreativnom improvizacijom Orffovim instrumentarijem dijete doživljava glazbu i njome se izražava. Sukladno glazbeno-pedagoškom konceptu Elly Bašić, autorica Bačlija Sušić (2016) zaključuje da stvaralački izraz putem spontane improvizacije potiče osjećaj samoaktualizacije i doživljava optimalnih i vrhunskih iskustava u djetetovoj ranoj glazbenoj naobrazbi. Vrijednosti kao što su: cjelovitost ličnosti, kreativnost odnosno stvaralaštvo, sloboda i spontanost, djetetov aktivni doživljava materije te ljubav prema glazbi, značajni su čimbenici djetetova stvaralačkog izraza. Stvaralačka aktivnost putem spontane improvizacije zadovoljava djetetove potrebe, emocije, želje, ispunjava ga i čini sretnim. Dakle, aktivna i spontana stvaralačka iskustva te doživljava glazbe putem spontane improvizacije, pozitivno utječu ne samo na razvoj navedenih vrijednosti, nego i na djetetov duhovni razvoj u smislu stvaranja kreativnijeg, humanijeg i pozitivnijeg ljudskog bića (Bačlija Sušić, 2016, str. 105, 109-110).

3. IZRADA GLAZBENIH INSTRUMENTATA S DJECOM RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Provedba glazbene aktivnosti dogovorena je u suradnji s ravnateljicom DV „Mali svijet“ Pula Tamarom Pranjić, pedagoginjom Marijanom Percan i odgojiteljicom savjetnicom Sandrom Mecanović. Realizirana je u srpnju 2023., u ljetnoj organizaciji rada, kroz tri dana, s djecom iz dvije skupine („Pčelice“ i „Librići“), predškolarci (u sedmoj godini života), za koju je sukladno utvrđenim potrebama roditelja organiziran odgojno-obrazovni rad u jednoj sobi.

Tema aktivnosti je poticanje dječjeg stvaralaštva i sviranje na udaraljkama.

Metodička pitanja na koja se traži odgovor: „kako“, „što“ i „zašto“.

Aktivnosti su se promatrale i dokumentirale mojim izravnim promatranjem pedagoške situacije i sudjelovanjem u njoj te uz pomoć tehničkih (kamera i fotoaparata) pomagala (Bačlija Sušić i Fišer, 2016). Pri tome je važno naglasiti da djeci nisam pokazivala na koji način će doći do svojih kreacija.

3.1. Samostalna izrada zvečki

Spontana aktivnost istraživanja i stvaranja zvukova putem samostalne izrade zvečki održana je (u četvrtak) 27. 7. 2023., a broj prisutne djece bio je 13 (od toga 1 dijete s TUR).

3.1.1. Tijek aktivnost

Uvodni dio aktivnosti započinjemo međusobnim upoznavanjem. U organiziranom prostoru glazbenog centra na stolove je stavljen raznovrstan prirodni i otpadni materijal za igru. Krenuli smo s razgovorom: „Što vidiš na stolu?“, „Što ćemo danas raditi s time?“, „Kako ćeš to napraviti?“.

Nakon odslušanih odgovora i definiranja zadatka, nastavljamo razgovor o zvečkama koje djeca poznaju, imaju i koriste u igrama; od čega su napravljene, kojeg su oblika i veličine, zašto zveče i kako stvaraju zvuk te imaju li isti zvuk i zašto?

Metodičko oblikovanje: frontalni rad, metoda razgovora.

Planirano vrijeme za ovaj dio aktivnosti je 5 min.

Nakon toga djeca biraju mjesto za stolom/stolovima te započinje glavni dio aktivnosti - istraživanje ponuđenih materijala te izrada zvečki.

Po završetku, osluškaju zvuk izrađene zvečke.

Metodičko oblikovanje: frontalni rad, metoda razgovora.

Planirano vrijeme za ovaj dio aktivnosti je 20 min.

U završnome dijelu aktivnosti djeca sviraju izrađenim zvečkama (čvrsto drže za ručku i tresu gore - dolje) te uspoređujemo zvukove (oštar, tihi, umjereni). Sviraju brže, sporije. Po završetku igre spremamo preostali, neiskorišteni materijal i stolove.

Metodičko oblikovanje: frontalni rad, metoda razgovora.

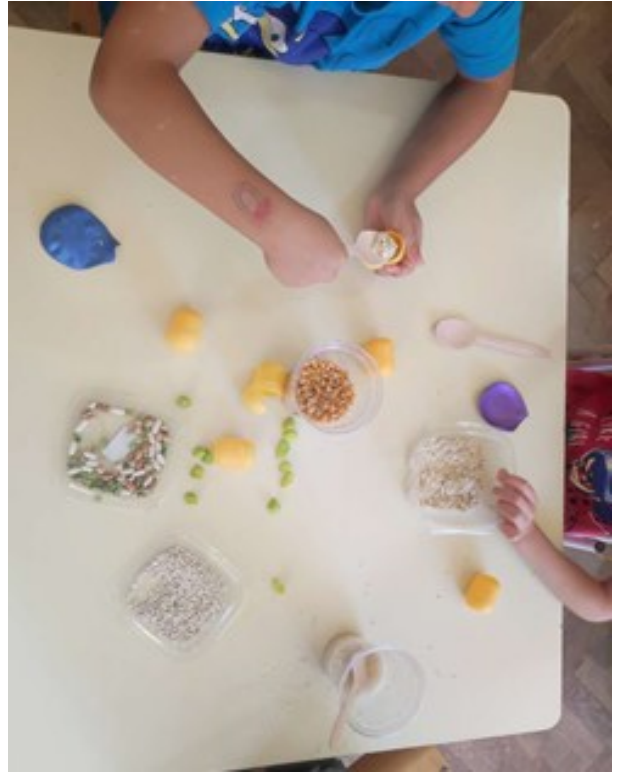
Planirano vrijeme za ovaj dio aktivnosti je 5 min.

Pohvaljujem djecu i zahvaljujem na sudjelovanju te najavljujem dolazak i igru drugi dan.

Korišteni materijali za izradu jesu: grah, kukuruz, griz, leća, zobene pahuljice, slanac, pijesak, prazne plastične kutije *Kinder jaja*, drvene žlice, raznobojni baloni, lastik.

Slika 6: Kolaž fotografija - istraživanje poticaja za izradu zvečki

Izvor: foto album autorice

Slika 7: Kolaž fotografija - punjenje posuda i postavljanje drški za zvečke

Izvor: foto album autorice

Slika 8: Međusobno pomaganje djece tijekom izrade zvečki

Izvor: foto album autorice

Slika 9: Sviranje zvečkama

Izvor: foto album autorice

Slika 10: Zvečke koje su izradila djeca

Izvor: foto album autorice

3.1.2. Zapažanja

- tijekom razgovora u uvodnome dijelu aktivnosti djeca nabrajaju ponuđeni materijal: „...tu je kukuruz, fažol (grah), griz, pijesak, nešto zeleno i narančasto (leća)“
- razgovor se nastavlja o tome što ćemo raditi s time: „hraniti ptice, kuhati maneštru, nahraniti kokoši...“
No, zapažaju da u vrtiću nemamo kokoši i smiju se
- pitam ih što još možemo napraviti (uzimam kutiju *Kinder jaja* te ju otvaram i zatvaram) i potičem da pogledaju oko sebe (u glazbenom centru); jedan dječak dovikuje: „Znam! Zvečku!“

- znaju da zvečke mogu biti velike i male, drvene i plastične te da su unutra razna sredstva (nabrajaju: grah, riža, kamenčići i dr.)
- dodiruju izloženi materijal, guraju prste, stišću i puštaju da klizi po dlanu, uzimaju prstima i/ili malom drvenom žlicom te pretaču iz posudica, a zatim izrađuju zvečku tako što pune posudu *Kinder jaja* odabranim sadržajem
- dječak (TUR) puni posudicu raznim materijalima, zatvara je i tresse, osluškuje zvuk; ponovno je otvara i djelomično prazni te osluškuje sve dok ne utvrdi da je zadovoljan zvukom
- u izradi kombiniraju materijale; pomažu jedan drugome držati drvene žlice između kojih je *Kinder jaje* te prilikom širenja i navlačenja balona, namatanja lastika; kontinuirano komunicirajući - daju upute jedan drugome
- žele izraditi još jednu zvečku koju bi ponijeli kući (što je omogućeno)
- nakon izrade zvečki, na inicijativu djece odlazimo u hodnik (okupljaju se oko klupica) gdje sviraju izrađenim zvečkama; u jednom trenu spontano poskakuju
- tijekom sviranja u hodniku, jedan dječak iznenada počinje pjevati nepoznatu „indijansku“ pjesmu „...ta-te, ta-te, ija-haka, ija-haka, eja-ho, eja-ho...“, sve glasnije i brže, nastoji nadjačati zvuk ostalih zvečki; zatim dolazi do mene nezadovoljan i pita zašto se njegova zvečka ne čuje (naime, kako bi sudjelovao u igri nastojao je pjesmom „nadoknaditi“ zvuk svoje zvečke); pitanjima ga potičem da promisli o razlogu te na koncu zaključuje da je prepunio posudu, stavio „puno fažola, a oni su debeli i teški...“; stoga otvara kutiju i prazni dio sadržaja te veselo nastavlja s igrom
- po završetku igre grupa djece pomaže u spremanju preostalih neiskorištenih materijala i razvrstavaju stolove u prostoru SDB.

3.2. Samostalna izrada malog bubnja

Spontana aktivnost istraživanja i stvaranja zvukova putem samostalne izrade malog bubnja održana je (u ponedjeljak) 31. 7. 2023., a broj prisutne djece bio je 9 (od toga 1 dijete s TUR).

3.2.1. Tijek aktivnost

Za uvodni dio stavila sam na stolove prethodno postavljene u nizu raznovrstan pedagoški neoblikovan (otpadni) i gotovi materijal (baloni, bambus štapići, samoljepljivi kolaž). Aktivnost započinjemo razgovorom o ponuđenim materijalima, o njihovom nazivu, uporabi, gdje se mogu pronaći te čemu sve mogu poslužiti. Postavljam im pitanja: „Što smo izradili prošli put?, „Što ćemo danas izraditi?“, „Kako ćeš napraviti bubanj?“, „Kako se svira na bubnju?“.

Metodičko oblikovanje: frontalni rad, metoda razgovora.

Planirano vrijeme za ovaj dio aktivnosti je 5 min.

U glavnome dijelu aktivnosti djeca biraju mjesto sjedenja za stolom/stolovima te započinju s istraživanjem karakteristika ponuđenog materijala, a zatim s izradom malog bubnja i dekoriranjem istog. Za kraj glavnog dijela djeca štapićima od bambusa stvaraju zvuk na izrađenom bubnju.

Metodičko oblikovanje: frontalni rad, metoda razgovora.

Planirano vrijeme za ovaj dio aktivnosti je 15 min.

U završnome dijelu aktivnosti djeca sviraju na izrađenim bubnjevima: brzo, sporo, tiho, glasno. Na koncu sviraju i kreću se po prostoru.

Po završetku igre spremamo preostali, neiskorišteni materijal i stolove.

Metodičko oblikovanje: frontalni rad, metoda razgovora.

Planirano vrijeme za ovaj dio aktivnosti je 5 min.

Pohvaljujem djecu i zahvaljujem na sudjelovanju te najavljujem dolazak i igru drugi dan.

Korišteni materijali za izradu jesu: konzerve, raznobojni baloni, samoljepljivi ukrasi, samoljepljivi kolaž papir, štapići od bambusa.

Slika 11: Istraživanje poticaja za izradu bubnja

Izvor: foto album autorice

Slika 12: Kolaž fotografija - izrada i dekoriranje bubnja

Izvor: foto album autorice

Slika 13: Sviranje na izrađenom bubnju

Izvor: foto album autorice

Slika 14: Bubnjevi koje su izradila djeca

Izvor: foto album autorice

3.2.2. Zapažanja

- tijekom razgovora u uvodnom dijelu aktivnosti djeca imenuju metalnu posudu: kutija, kanta, konzerva; ističu da u njoj može biti hrana za pse i mačke, hrana za ljude; a mogu se pronaći u trgovini, na polici; mogu poslužiti tako da „prstima po njima udaramo, a možemo i piti iz njih“
- prisjećaju se da smo prethodno izradili zvečke; promišljanje o tome što ćemo danas izraditi brzo zaključuje jedan dječak: „Znam, bubnjeve! Vidio sam to na *YouTubeu*! Znam i kako se svira! (*pokazuje pokretima ruku*)“
- promišljaju i razgovaraju o načinu izrade: „balon se upuhuje unutar konzerve“, „...ne, balon se upuhuje izvan i onda stavlja na konzervu“. Jedna djevojčica zaključuje kako se balon navlači preko šupljeg dijela konzerve
- na početku glavnog dijela aktivnosti djeca istražuju materijale; pušu u metalnu posudu i govore s njom na ustima, a jedan dječak (TUR) oponaša korištenje

posude za uzimanje napitka; zatim guraju ruku u posudu, lupkaju prstima i/ili drvenim štapićima unutar i izvan metalne posude (dno, stranica); prolaze štapićima po rebrastim naborima posude, kombiniraju stvaranje zvukova; djeca se smiju i zabavljaju

- jedno dijete uzima dvije metalne posude, okreće ih tako da otvorena ploha leži na stolu te ih drži s gornje strane i njima udara o stol (naizmjenice, zajedno)
- djeca koriste bambusove štapiće za bubanj kao zasebni instrument – štapiće
- samostalno režu vrh balona kako bi ga mogli raširiti i navući preko konzerve
- tijekom izrade bubnja međusobno komuniciraju i pomažu jedni drugima pridržati konzervu, pokušavaju navući balon preko konzerve; budući da ne uspijevaju, traže moju pomoć kod postavljanja balona
- pretežno biraju ljubičasti (troje djece) i crveni balon (troje djece) za membranu (boja kao indikator određene emocije)
- gotove bubnjeve dekoriraju modelima geometrijskih likova (zvijezda) i prirodnih oblika (list, jabuka), raznih veličina i boja; za dekoriranje bubnja djeca pretežno biraju smeđu, narančastu i ljubičastu boju
- nakon izrade bubnja, prvo uzimaju jedan štapić od bambusa i sviraju, a zatim uzimaju oba i ponavljaju radnju; samoinicijativno oslušuju zvuk koji stvaraju i to najprije vrlo lagano i nježno, zatim brže
- samoinicijativno sjedaju na pod SDB-a, čineći krug i sviraju bubnjevima („turski sjed“, sjedenje na podu sa stopalima u stranu, klečanje na jednom koljenu); naginju se tijelom naprijed, natrag; mimikom lica šalju poruku da su na nekom koncertu u kojem su oni samostalni izvođači
- po završetku igre grupa djece pomaže u spremanju preostalih neiskorištenih materijala i razvrstavaju stolove u prostoru SDB.

3.3. Samostalna izrada glazbenog instrumenta iz mašte

Spontana aktivnost istraživanja i stvaranja zvukova putem samostalne izrade glazbenog instrumenta iz mašte, održana je (u srijedu) 2. 8. 2023., a broj prisutne djece bio je 12 (od toga 1 dijete s TUR).

3.3.1. Tijek aktivnost

U uvodnom djelu upoznajem djecu s time da će od ponuđenih materijala koji se nalaze na stolovima izraditi vlastiti instrument, onaj koji zamisle. Postavljam im pitanja: „Što možete sa školjkama?“, „A što s plastičnom bocom?“, „Kako možete koristiti lastik i na što paziti?“, „Kako ćete iskoristiti papirnate čaše?“.

Metodičko oblikovanje: frontalni rad, metoda razgovora.

Planirano vrijeme za ovaj dio aktivnosti je 5 min.

Poveznica koja počinje u drugom dijelu uvoda i nastavlja se na početku glavnoga dijela je pasivno slušanje simfonijske glazbe Mauricea Ravela „Bolero“ (ritmički obrazac) i traje ukupno 6,57 min. Djeca biraju mjesto za stolom/stolovima te započinju s istraživanjem i kombiniranjem ponuđenih materijala. Slijedi izrada glazbenog instrumenta iz mašte. Zatim zajedno organiziramo prostor za mali orkestar, a za kraj glavnog dijela, dirigiram dok sviraju te ritmički izgovaram svima poznatu brojalicu „En, ten, tini“.

Metodičko oblikovanje: frontalni rad, metoda razgovora i metoda demonstracije.

Planirano vrijeme za ovaj dio aktivnosti bio je 20 min.

U završnome dijelu aktivnosti uz vodstvo dirigenta (dijete), djeca sviraju izrađenim instrumentima: brzo, sporo, glasno, tiho. Ispred dirigenta je „stalak za orkestar“ (likovni stalak) te na njegov znak štapićima, oni prema kojima pokazuje sviraju i izgovaraju brojalicu. Na kraju aktivnosti djeca se kreću i stvaraju zvuk – sviraju na instrumentima, koračaju i ritmički izgovaraju brojalicu.

Metodičko oblikovanje: frontalni rad, metoda razgovora.

Planirano vrijeme za ovaj dio aktivnosti je 5 min.

Pohvaljujem djecu i zahvaljujem na sudjelovanju.

Korišteni materijali za izradu jesu: papirnate čaše, prazne: metalne posude konzerve (paštete), plastične posude (kreme), plastična kutija s poklopcem (*Ferrero Rocher*), plastična boca (omekšivača) s otvorom na sredini posude, školjke (s otvorom za provlačenje špaga), lastici, štapići od bambusa, plastična cijev za vodu, metalni štapići, špaga, ukrasna vrpca.

Slika 15: Kolaž fotografija – istraživanje poticaja za izradu instrumenta iz mašte

Izvor: foto album autorice

Slika 16: Sviranje na instrumentu iz mašte

Izvor: foto album autorice

Slika 17: Dirigiranje malim orkestrom

Izvor: foto album autorice

Slika 18: Sviranje, kretanje i izgovaranje brojalice

Izvor: foto album autorice

Slika 19: Izrađeni glazbeni instrumenti

Izvor: foto album autorice

3.3.2. Zapažanja

- kao temelj kreativnosti koristilo se pasivno slušanje glazbe; djeca dodiruju materijale i imenuju ih; promatraju ih s pažnjom, razmišljaju i kombiniraju što i kako spojiti, hoće li napravljeno proizvesti zvuk
- jedna grupa djece uzima papirnate čaše i na njih navlače lastik te prstom stvaraju zvuk; nadodaju još i zatim uklanjaju višak lastika, kontinuirano osluškiju zvuk
- plastičnu kutiju s poklopcem (*Ferrero Rocher*) otvaraju i zasebno koriste dijelove tako da namataju lastik i sviraju prstima
- druga grupa djece uzima školjke i na njih navlači i namata lastik te osluškiju zvuk, a jedan dječak pokušava provući špagu kroz otvor na istoj
- lastik je najzanimljiviji materijal te ga većina koristi u svim kombinacijama
- jedan dječak uzima plastičnu cijev za vodu i u nju ubacuje štapić od bambusa te sluša zvuk; igru ponavlja više puta; zatim savija cijev i širi te osluškiju i uzbuđeno uzvikuje „ovo je kao harmonika!"; zamolio je prijatelja da mu drži instrument (plastičnu cijev) kako bi nesmetano mogao štapićem od bambusa prelaziti po rebrastim utorima iste i tako svirati
- dva djeteta lupkaju bambus štapićima (jedan o drugi) i slušaju zvuk
- djevojčica uzima kutiju paštete, okreće je naopako i metalnim štapićem udara po njoj
- jedan dječak izrađuje instrument (gitara) od plastične boce omekšivača s otvorom na sredini posude, preko kojeg navlači lastik; zaneseno oponaša sviranje gitare na zamišljenoj sceni (geste i mimika kao gitarist rock sastava: raširene noge, savijene u koljenima, trzanje jednog lastika i pokreti prstima kao da prelazi preko svih lastika, lagano zabačena glava unazad, zatvorene oči, njihanje)
- dječaka koji dirigira djeca nazivaju „dirigir“; „stalak za orkestar“ (likovni stalak) koji stoji ispred dirigenta doprinosi unošenju u ulogu te on štapićima pokazuje prema dijelu orkestra koji treba svirati na način kao da na njih baca čaroliju (poput likova iz crtića); u ovom dijelu aktivnosti orkestar sjedi na stolcima, u polukrugu
- djeca sviraju odabrani (danas ili prethodno) izrađeni instrument, kreću se u prostoru (hodaju u krugu) i ritmički izgovaraju brojalicu; individualno određuju ritam izvedbe
- u ovoj aktivnosti je (u odnosu na prethodne), istraživanje materijala trajalo najduže.

4. ZAKLJUČAK

Obradom teme završnoga rada „Izrada glazbenih instrumenata s djecom rane i predškolske dobi“ došlo se do zaključaka koji se odnose na:

- postojeće definicije i opise orkestra i Orffovog instrumentarija
- analizu provedenih glazbenih aktivnosti

Postojeće definicije i opis orkestra i Orffovog instrumentarija:

- prema definiciji, orkestar je:
 - a) mjesto u kazalištu između pozornice i gledališta na kojem su se nalazili zbor, svirači i plesači;
 - b) glazbeno-izvođačko tijelo razne veličine, sastavljeno od raznovrsnih glazbenika, koji pod vodstvom dirigenta izvode skladbe namijenjene takvim sastavima;
- glazbeni instrumenti se prema načinu izvođenja dijele na: gudačke instrumente, puhačke instrumente, udaraljke te instrumente s tipkama i elektroničke;
- tijekom povijesnih razdoblja mijenjali su se sastav i raspored instrumenata u klasičnom i suvremenom simfonijskom orkestru;
- orkestar ima četiri stilska razdoblja: 17. stoljeće – razdoblje baroka (nastanak orkestra); 18. stoljeće – razdoblje klasicizma (*Bečka klasika*); 19. stoljeće – razdoblje romantizma (krajnje raznoliko, bogatstvo kolorita); 20. stoljeće – razdoblje nove glazbe (*musica nova, musica viva*, suvremena glazba, moderna, avangarda).
- Orffov instrumentarij je skup udaraljki koji se upotrebljava u radu s djecom vrtićke (i školske) dobi, a dijelimo ih na:
 - a) melodijske udaraljke (ima određenu visinu zvuka, kod kojih proizvodimo i čujemo tonove): uglavnom su metalni idiofoni, izrađeni od metala raznih oblika (pločice, krugovi, cijevi), veličina, dužina i debljina; sviraju se drvenim, obloženim ili mekim pustenim batićima i međusobnim dodirivanjem-spajanjem-udarcem instrumenta; u vrtićima se koriste ksilofon, metalofon, zvončići i crotales;
 - b) ritamske udaraljke (neodređene visine zvuka, nemaju određenu visinu tona, tj. proizvode šumove, na njima se svira samo ritam): većinom su drveni idiofoni, a dio njih (zvečke, agogo) mogu biti i metalni idiofoni;

sviraju se međusobnim dodirivanjem-spajanjem-udarcem instrumenta, rukom/ama (udaranje, tresenje, lupkanje, mahanje, vrtnja, kombiniranje tresenja i lupkanja, struganje, njihanje, skupljanje), drvenim palicama/batićem, pustenim batom; u vrtićima se koriste štapići, zvečke, drveni bubnjić, kastanjete, čegrtaljke, bič, agogo, guiro i bambusove visilice te ručni, veliki i mali bubanj i tamburin.

Analiza provedenih glazbenih aktivnosti:

- glazbene aktivnosti organizirane su i provedene kroz tri dana, s djecom u sedmoj godini života;
- spontano i individualno stvaralačko izražavanje djece ostvareno je procesom:
 - od zvučnog i taktilnog istraživanja materijala (vrsta, količina) te otkrivanja povezanosti zvuka (punjenje, pražnjenje posuda ili posudica, prekrivanje membranom, namatanje lastika, kombiniranje) i pokreta tijekom izrade instrumenta (tresenje, udaranje, stiskanje, povlačenje, rastezanje),
 - preko improvizacije, odnosno istraživanja različitih kombinacija zvukova (tempo: brzo-sporo i dinamika: glasno-tiho), sviranja na izrađenim instrumentima,
 - do kombiniranja prethodnog s kretanjem i izgovaranjem brojalice;
- poticanje dječjega stvaralaštva u aktivnostima ostvareno je bez utjecaja/pokazivanja (oponašanje) studentice na način izrade instrumenata, sviranja na udaraljka, kretanja u prostoru i izgovaranja brojalice;
- poticajno prostorno-materijalno okruženje osigurano je bogatom i promišljenom ponudom materijala; djeca su aktivna (istražuju, čine) te surađuju (komuniciraju, pomažu) s drugom djecom i odraslima; kreiraju naziv za dirigenta „dirigir“; otkrivaju i rješavaju problem (npr. „Zašto moja zvečka ne svira?“);
- u aktivnosti sudjeluju sva prisutna djeca, igraju se, smiju i zabavljaju.

Slijedom svega navedenog može se zaključiti da je dosegnut cilj ovog rada: poticanje kreativnosti, stvaralačkog izražavanja djece putem spontane improvizacije s naglaskom na glazbeno-stvaralački proces.

Literatura

- Bačlija Sušić, B. (2018). Dječje glazbeno stvaralaštvo: stvaralački i autotelični aspekt. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 25(1), str. 63-83. <https://hrcak.srce.hr/217456> (pristupljeno 15. 7. 2023.)
- Bačlija Sušić, B. (2016). Spontana improvizacija kao sredstvo postizanja samoaktualizacije, optimalnih i vrhunskih iskustava u glazbenoj naobrazbi. *Školski vjesnik*, 65 (1), str. 95-115 <https://hrcak.srce.hr/177322> (pristupljeno 15. 7. 2023.)
- Bačlija Sušić, B., Fišer, N. (2016). Obogaćivanje glazbenog doživljaja i izražaja djece rane i predškolske dobi tradicijskim stvaralaštvom. *Nova prisutnost*, Vol. XIV(1), str. 107-124. <https://hrcak.srce.hr/154335> (pristupljeno 18. 7. 2023.)
- Gospodnetić, H. (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 1*, Mali profesor d.o.o., Zagreb.
- Hrvatska enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža: *Orkestar* <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=45533> (pristupljeno 30. 7. 2023.)
- Michels, U. (2004). *Atlas glazbe, svezak 1: sistematski dio i povijest glazbe od početka do renesanse*. Goldeng marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.
- Michels, U. (2004). *Atlas glazbe, svezak 2: povijest glazbe od baroka do danas*. Goldeng marketing – Tehnička knjiga, Zagreb.
- *Nacionalni kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2015). Zagreb: Ministarstvo znanosti i obrazovanja
- Proleksis enciklopedija, Leksikografski zavod Miroslav Krleža: *Orkestar* <https://proleksis.lzmk.hr/39961/> (pristupljeno 30. 7. 2023.)

POPIS SLIKA, TABLICA

Slika 1: Razmještaj instrumenata u klasičnom orkestru	5
Slika 2: Razmještaj instrumenata u suvremenom simfonijskom orkestru	6
Slika 3: Stilska razdoblja orkestra	7
Slika 4: Melodijske udaraljke	10
Slika 5: Ritamske udaraljke	11
Slika 6: Kolaž fotografija - istraživanje poticaja za izradu zvečki	17
Slika 7: Kolaž fotografija - punjenje posuda i postavljanje drški za zvečke	18
Slika 8: Međusobno pomaganje djece tijekom izrade zvečki.....	19
Slika 9: Sviranje zvečkama	20
Slika 10: Zvečke koje su izradila djeca.....	21
Slika 11: Istraživanje poticaja za izradu bubnja	24
Slika 12: Kolaž fotografija - izrada i dekoriranje bubnja	24
Slika 13: Sviranje na izrađenom bubnju	25
Slika 14: Bubnjevi koje su izradila djeca	26
Slika 15: Kolaž fotografija – istraživanje poticaja za izradu instrumenta iz mašte	29
Slika 16: Sviranje na instrumentu iz mašte	30
Slika 17: Dirigiranje malim orkestrom.....	31
Slika 18: Sviranje, kretanje i izgovaranje brojalice	32
Slika 19: Izrađeni glazbeni instrumenti.....	32
Tablica 1: Prasvojsva glazbenih instrumenata	3
Tablica 2: Podjela orkestra (dva izvora).....	4
Tablica 3: Podjela udaraljki s obzirom na karakter zvuka prema materijalu od kojega su načinjene i korištenje u vrtiću.....	14

SAŽETAK

Završnim radom *Izrada glazbenih instrumenata s djecom rane i predškolske dobi* nastojalo se pristupiti dječjim stvaralačkim aktivnostima putem spontane improvizacije s aspekta poticaja osjećaja samoaktualizacije i doživljaja optimalnih i vrhunskih iskustava. Takav pristup zadovoljava djetetove potrebe (kreativni izraz), emocije (doživljaji), želje, ispunjava ga i čini sretnim. Ovim radom istaknut je značaj poticajnog okruženja kao izvor aktivnog učenja (istražujući, čineći) djece te suradnje s drugom djecom i odraslima. Rad rezultira opisom dječjeg stvaralaštva tijekom izrade glazbenih instrumenata te kombiniranju njihova korištenja u stvaranju zvuka, pokretu, kretanju i izgovaranju brojalice. Naglasak je na glazbeno-stvaralačkom procesu, a ne na ishodu ili rezultatu. Intencija je odgovoriti na metodička pitanja: „kako“, „što“ i „zašto“.

Rad je nakon uvodnog poglavlja, podijeljen u tri dijela kojima se povezuje teorijski opis orkestra i Orffovog instrumentarija s dječjim stvaralaštvom.

Ključne riječi: instrumenti, djeca, sviranje, orkestar, glazba, stvaralaštvo.

SUMMARY

The intention of the thesis *Making musical instruments with children of early and preschool age* was to approach children's creative activities through spontaneous improvisation from the aspect of encouraging the feeling of self-actualization and experiencing optimal and superior experiences. Such an approach satisfies the child's needs (creative expression), emotions (experiences), desires, fulfills him and makes him happy. This work emphasizes the importance of a stimulating environment as a source of active learning (exploring, doing) of children, as well as the cooperation with other children and adults. The work results in a description of children's creativity during the creation of musical instruments and combining them to make sounds, movements and reciting children's rhymes. The emphasis is on the music-creative process, and not on the outcome or result. The intention is to answer methodological questions such as: 'how', 'what', and 'why'.

After the introductory chapter, the thesis is divided into three parts and connect the theoretical description of an orchestra and Orff's instrumentation with children's creativity.

Keywords: instruments, children, playing, orchestra, music, creativity.